

Briuselis, 2026 m. kovo 30 d.
(OR. en)

7887/26

SOC 180
EMPL 82
ECOFIN 400
MI 307
EDUC 102
JEUN 47
ENV 303
ENER 155
DIGIT 86
TOUR 15
CULT 42
JAI 408

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2026 m. kovo 30 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	COM(2026) 138 final
Dalykas:	KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI Socialinės ekonomikos veiksmų plano laikotarpio vidurio peržiūra: pagrindiniai laimėjimai ir būsiami veiksmai

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2026) 138 final.

Pridedama: COM(2026) 138 final

Briuselis, 2026 03 30
COM(2026) 138 final

**KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

**Socialinės ekonomikos veiksmų plano laikotarpio vidurio peržiūra: pagrindiniai
laimėjimai ir būsimi veiksmai**

{SWD(2026) 94 final}

1. ĮVADAS

Socialinė ekonomika tvirtai įsitvirtino kaip neatsiejama Europos ekonomikos ir visuomenės dalis, ji labai prisideda prie klestėjimo ir konkurencingumo ir yra Europos atsparumo ramstis.

Visoje Europos Sąjungoje (ES) **daugiau kaip 4,3 mln. asociacijų, kooperatyvų, savitarpio pagalbos draugijų, fondų ir socialinių įmonių** vykdo veiklą, kuria pirmenybė teikiama socialiniams ir aplinkos tikslams, o ne pelnui, ir taiko dalyvaujamojo ar demokratinio valdymo modelius. Šios organizacijos sukuria ne mažiau kaip **11,5 mln. darbo vietų**, t. y. apie **6,3 proc. visų darbo vietų**, ir veikia įvairiuose sektoriuose – nuo priežiūros paslaugų iki finansų, žemės ūkio maisto produktų, mažmeninės prekybos ir kultūros ⁽¹⁾.

2021 m. gruodžio 9 d. Komisija priėmė **socialinės ekonomikos veiksmų planą** ⁽²⁾, kuriuo siekiama išnaudoti socialinės ekonomikos potencialą ir padidinti jos poveikį. Pirmą kartą Komisija parengė viziją bei veiksmų gaires ir išdėstė jose priemones, kuriomis siekiama iki 2030 m. pagerinti pagrindines sąlygas, galimybes naudotis verslo galimybėmis ir socialinės ekonomikos matomumą.

Per tą laiką geopolitinė padėtis pasikeitė, o kelios vienu metu kilusios krizės parodė, kaip socialinė ekonomika veikia kaip **atsparumo šaltinis**: kuria ir išlaiko darbo vietas vietos lygmeniu, solidariai telkia bendruomenes ir atlieka svarbų vaidmenį ten, kur rinkos nepajėgios skatinti **integracinio augimo**. Ji padeda ES prioritetus paversti **veiksmingais žmonėms ir vietovėms skirtais sprendimais**, skatinti socialines inovacijas, įgyvendinti Europos socialinių teisių ramstį ⁽³⁾ ir lygybės sąjungą ir prisidėti prie žiediškesnės bei atsparesnės ekonomikos.

Taikydamos principu „iš apačios į viršų“ grindžiamą bendruomeninį požiūrį, socialinės ekonomikos organizacijos **stiprina teritorinę sanglaudą** miesto ir kaimo vietovėse, atokiausiuose ir pasienio regionuose. Jos tiesiogiai prisideda prie **skurdo mažinimo ir socialinės įtraukties**, visų pirma sudarydamos galimybes įsidarbinti ir užtikrindamos galimybę naudotis įperkamos paslaugomis. Sudarydamos žmonėms sąlygas organizuoti, dalyvauti ir bendrai kurti sprendimus, socialinės ekonomikos organizacijos plečia ir stiprina **piliečių dalyvavimą ir demokratinį gyvenimą**.

Be to, socialinė ekonomika prisideda prie Europos **klestėjimo ir konkurencingumo**. Socialinės ekonomikos organizacijos nukreipia inovacijas į visuomenės gerovę ir ieško naujų būdų, kaip tiekti prekes ir teikti paslaugas, kuriomis tenkinami socialiniai poreikiai ir prisidedama prie Europos gyvenimo kokybės. Jos skatina verslumą, ypač jaunimo ir nepalankioje padėtyje esančių grupių. Jos šias inovacijas perkelia į pagrindinius ekonomikos sektorius, pavyzdžiui, būsto ir žiedinės ekonomikos, ir taip propaguoja modelius, kuriais vertė įtvirtinama vietos lygmeniu.

Socialinės ekonomikos organizacijos **didina konkurencingumą, nes jos kuria kokybiškas darbo vietas, didina dalyvavimą darbo rinkoje ir prisideda užtikrinant lyčių lygybę ir kuriant kvalifikuotą darbo jėgą**. Jų pirmiausia socialinė paskirtis ir darbuotojų dalyvavimas priimant sprendimus skatina stabilų užimtumą, darbuotojų dalyvavimą ir nuolatinį mokymą bei perkvalifikavimą. Pavyzdžiui, integracijos į darbo rinką socialinės įmonės derina užimtumą su specialiai pritaikyta parama, kad žmonės grįžtų į darbo rinką turėdami reikiamų įgūdžių bei žinių ir galėtų pereiti nuo atskirties prie tvaraus užimtumo.

Socialinė ekonomika taip pat stiprina Europos **parengtį ir strateginį savarankiškumą**, prisidėdama prie didesnio ekonominio suverenumo, nes mūsų pramonė, paslaugos ir vertės grandinės tampa patikimesnės, įvairesnės ir integruotos į vietos bendruomenes. Tai apima rizikos pasidalijimo sprendimus, pavyzdžiui, savidraudos draugijas, teikiančias įperkama draudimo apsaugą namų ūkiams, bendruomenėms ir įmonėms, ir kooperatyvus, skatinančius švaresnę pramonę ir žaliają pertvarką įgyvendinant bendruomenės energetikos iniciatyvas ir žiedinius verslo modelius.

Kaip matyti iš 2025 m. spalio mėn. paskelbtos specialiosios „Eurobarometro“ apklausos dėl socialinės ekonomikos europiečių gyvenime ⁽⁴⁾, europiečiai kasdieniame gyvenime patiria socialinės ekonomikos pridėtinę vertę.

Dauguma europiečių palaiko priemones, padedančias socialinės ekonomikos organizacijoms klestėti, įskaitant:

Šia ataskaita įgyvendinamas socialinės ekonomikos veiksmų plane priimtas įsipareigojimas peržiūrėti jo įgyvendinimą ir poveikį įpusėjus jo įgyvendinimo laikotarpiui, nustatyti likusius iššūkius ir dar kartą patvirtinti Komisijos socialinės ekonomikos viziją naujomis geopolitinėmis aplinkybėmis.

Be to, kaip nurodyta 2024 m. E. Lettos pranešime „Daug daugiau nei rinka“, būtina apvarstyti galimybę įgyvendinti papildomas politikos priemones, siekiant visapusiškai išnaudoti socialinės ekonomikos potencialą ⁽⁵⁾. Reikia tikslinių paramos priemonių ir galimybių atveriančių sistemų, kad būtų atsižvelgta į jų išskirtinius valdymo modelius, pelno paskirstymo taisykles ir į poveikį orientuotą pobūdį. Atsižvelgiant į šį raginimą, šioje ataskaitoje žvelgiama į ateitį ir nagrinėjama, kuriose srityse reikėtų stiprinti esamas priemones, o kuriose reikia imtis naujų veiksmų, kad būtų kuo labiau padidintas socialinės ekonomikos potencialas. Pridedamame Komisijos tarnybų darbiniam dokumente pateikiama daugiau informacijos apie ligšiolinį įgyvendinimo procesą ir įvairias Komisijos surengtas konsultacijas su suinteresuotaisiais subjektais.

2. ĮGYVENDINIMO METU PADARYTA PAŽANGA IR ĮGYTA PATIRTIS

Socialinės ekonomikos veikslių planas grindžiamas trimis ramsčiais ir apima 63 veikslus. Daugumą šių veikslų Komisija užbaigė arba šiuo metu įgyvendina, o nedaugelio jų įgyvendinimas buvo nutrauktas arba perorientuotas atsižvelgiant į įrodymus ir rinkos pokyčius.

Šiame skirsnyje remiamasi 2021 m. veikslų plano struktūra, pabrėžiami pagrindiniai laimėjimai ir daromos išvados dėl išliekančių iššūkių, taip sudarant sąlygas imtis naujų veikslų.

2.1. Tinkamos sistemos sukūrimas, kad socialinė ekonomika galėtų klestėti

Iki šiol vienas iš pagrindinių etapų buvo **2023 m. Tarybos rekomendacijos dėl socialinės ekonomikos pagrindinių sąlygų sukūrimo** ⁽⁶⁾ priėmimas. Joje pateikta bendra sistema, pagal kurią valstybės narės gali integruoti socialinę ekonomiką į savo politiką ir sukurti paramos priemones, kuriomis būtų skatinama socialinės ekonomikos organizacijoms palanki aplinka. Pagal šią sistemą buvo įteisintos ir paspartintos nacionalinės reformos. Nuo 2021 m. iki 2025 m. pabaigos **21 valstybė narė priėmė arba rengė nacionalinę arba regioninę socialinės ekonomikos strategiją**. Be to, 12 valstybių narių priėmė arba reformavo socialinės ekonomikos teisės aktus, o dvi valstybės narės tai daro šiuo metu. Tai yra reikšmingas strateginės ir teisėkūros aplinkos pokytis, atspindintis didėjantį socialinės ekonomikos pripažinimą nacionaliniu lygmeniu.

Prie Komisijos pastangų prisidėjo ir **didėjantis tarptautinis pagreitis**. ES valstybės narės ir Komisija prisidėjo prie JT Generalinės Asamblėjos rezoliucijų ir Tarptautinės darbo organizacijos išvadų dėl socialinės ir solidarumo ekonomikos, o rengiant EBPO rekomendaciją dėl socialinės ir solidarumo ekonomikos ir socialinių inovacijų buvo atsižvelgta į Komisijos darbą.

Iki šiol padaryta pažanga patvirtina bendros ES vizijos ir praktinės paramos valstybėms narėms vertę. Todėl Komisija surengė **tarpusavio mokymosi praktinius seminarus** tokiomis temomis kaip valstybės pagalba, apmokestinimas, socialinės ekonomikos strategijos, socialiai atsakingi viešieji pirkimai ir duomenys. Pagal techninės paramos priemonę ⁽⁹⁾, vykdant bendradarbiavimu grindžiamą ir konkrečioms šalims skirtą darbą, teikiama parama penkioms valstybėms narėms, rengiančioms savo socialinės ekonomikos strategiją. Be to, 2023 m. Komisija paskelbė du Komisijos tarnybų darbinius dokumentus, kuriuose aprašomos esamos socialinės ekonomikos organizacijų mokesčių sistemos ⁽⁷⁾ ir nediskriminacinis labdaros organizacijų ir jų paramos teikėjų apmokestinimas ⁽⁸⁾, nustatant bendrą įrodymų bazę ir atskaitos tašką visoje ES.

Siekdama padidinti teisinį tikrumą ir žinias apie **valstybės pagalbos** galimybes, Komisija paskelbė **tyrimą dėl valstybės pagalbos priemonių taikymo siekiant remti socialinių įmonių galimybes gauti finansavimą ir palankių sąlygų neturinčių darbuotojų įdarbinimą** ⁽⁹⁾. Šio tyrimo išvadamis bus remiamasi atliekant dabartinę Bendrojo bendrosios išimties reglamento ⁽¹⁰⁾ peržiūrą. Be to, nuo 2024 m. sausio mėn. valdžios institucijos visuotinės ekonominės svarbos paslaugoms gali taikyti padidintas *de minimis* pagalbos viršutines ribas – 300 000 EUR ⁽¹¹⁾ ir 750 000 EUR per bet kurį trejų metų laikotarpį ⁽¹²⁾. Be to, 2025 m. visuotinės ekonominės svarbos paslaugų peržiūra ⁽¹³⁾ siekiama sudaryti palankesnes sąlygas valstybėms narėms remti įperkamo būsto statybą ir renovaciją – tai sritis, kurioje socialinės ekonomikos organizacijos vykdo veiklą.

Nepaisant nacionaliniu ir tarptautiniu lygmenimis padarytos pažangos, **regionų ir savivaldybių lygmenimis**, kuriais valdžios institucijos yra arčiausiai visuomenės ir socialinės ekonomikos organizacijų veiklos, **yra daug neišnaudotų galimybių**. Nors pastaraisiais metais daugelyje regionų ir savivaldybių iniciatyvų padaugėjo, jų keitimasis žiniomis ir patirtimi, ypač tarpvalstybiniu mastu, tebėra ribotas.

Be to, dėl ribojamųjų teisinių sistemų atsiranda teisinio netikrumo ir kliūčių toliau remti socialinę ekonomiką. Valdžios institucijoms dažnai trūksta techninių pajėgumų tokiose srityse kaip valstybės pagalba ir socialiai atsakingi viešieji pirkimai. Pavyzdžiui, iš neseniai atlikto **viešųjų pirkimų direktyvų** ⁽¹⁴⁾ vertinimo matyti, kad **valstybėse narėse pasiektas nevienodas socialinių aspektų integravimo į viešųjų pirkimų praktiką brandos lygis**. Perkančiosioms organizacijoms dažnai sunku suderinti skaidrumo ir rinkos veiksmingumo tikslus su strateginiais politikos tikslais ir jos tikisi aiškių gairių, kaip pasiekti šią pusiausvyrą.

Dėmesio centre: socialinė ekonomika ir žiediškasumas

*Socialinės ekonomikos organizacijos labai prisideda prie Europos perėjimo prie žiedinės ekonomikos. Jos veikia kiekviename produkto gyvavimo ciklo etape – nuo projektavimo ir surinkimo iki remonto, pakartotinio naudojimo ir perdirbimo. Atliekas jos paverčia ištekliais ir vykdydamos šį procesą kuria vietos lygmens kokybiškas darbo vietas, be kita ko, suteikia galimybę mokytis ir įsidarbinti asmenims, kuriems gresia atskirtis, dažnai glaudžiai bendradarbiaudamos su valdžios institucijomis. Įgyvendinant **Žiedinės ekonomikos miestų ir regionų iniciatyvą** ⁽¹⁵⁾ matyti, kaip miestų ir regionų inicijuotos žiedinės ekonomikos strategijos, pavyzdžiui, viešai remiami pakartotinio naudojimo ir remonto centrai, žiedinės statybos ir griovimo sistemos bei vietos lygmens pakartotinio tekstilės gaminių naudojimo sistemos, gali suteikti galimybių socialinės ekonomikos organizacijoms įgyvendinti įtraukius žiedinius sprendimus, **be kita ko, rengiant viešuosius pirkimus, kad šių paslaugų paklausa būtų kuriama taikant žiedinę ir socialiai atsakingą pirkimo praktiką**. Jų verslo modeliai padeda pailginti produktų naudojimo trukmę, sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį ir išlaikyti medžiagų apyvartą bendruomenėse. Būsima **žiedinės ekonomikos aktu** siekiama sukurti bendrąją antrinių žaliavų rinką, padidinti aukštos kokybės perdirbtų medžiagų pasiūlą ir skatinti jų paklausą ES – visose šiose srityse socialinės ekonomikos organizacijos turi geras galimybes prisidėti.*

2.2. Socialinės ekonomikos organizacijų plėtros galimybių atvėrimas

Siekdama sudaryti galimybes socialinės ekonomikos organizacijoms pradėti veiklą ir augti, Komisija nustatė ekosistemos stiprinimo priemones, kuriomis propaguojamos geresnės galimybės gauti finansavimą, telkiamos lėšos ir gerinamas gebėjimų stiprinimas bei didinama parama verslui.

Socialinės ekonomikos organizacijoms padaugėjo galimybių gauti finansavimą. Remiantis užimtumo ir socialinių inovacijų (EaSI) finansinėmis priemonėmis, 2022 m. **pagal programos „InvestEU“ socialinių investicijų ir įgūdžių politikos liniją** pradėti teikti **finansiniai produktai**. Mikrofinansų, socialinio verslumo ir socialinio poveikio investicijų srityje įgyvendinantiesiems partneriams skirta apie 1,2 mlrd. EUR garantijų, kuriomis pasinaudojo apie 90 000 mikrofinansų paramos gavėjų ir apie 3 000 socialinių įmonių, ir numatyta sutelkti 11,7 mlrd. EUR investicijų ⁽¹⁶⁾. Šios priemonės suteikia galimybę gauti rizikos finansavimą verslo modeliams, kurie dažnai neatitinka standartinių rizikos ir gražos profilių, taip pat verslo plėtros paslaugas. Iki šiol ši parama

jau padėjo sukurti arba išlaikyti apie 900 000 darbo vietų visoje ES, o iš kai kurių pagrindinių mikrofinansų institucijų ataskaitų matyti, kad išlikimo rodikliai yra itin aukšti, be to, pasiekiamos pažeidžiamiausios grupės ⁽¹⁷⁾.

Siekdama dar labiau padidinti šių fondų socialinį poveikį, Komisija išbando mišrią paramą, derindama programos „InvestEU“ finansines priemones su dotacijomis pagal „Europos socialinio fondo +“ ⁽¹⁸⁾ (ESF+) EaSI kryptį. ESF+ kvietimais teikti pasiūlymus taip pat buvo remiama socialinių finansų rinkų plėtra, suteikiant geresnę prieigą prie poveikio duomenų, kurių reikia priimant investavimo sprendimus, mažinant rizikos kapitalo investicijų į socialines įmones sandorių išlaidas ir stiprinant ES lygmens tinklus, atstovaujančius mikrofinansų ir socialinių įmonių finansavimo teikėjams. Tuo pat metu kelios valstybės narės įdiegė specialias finansines priemones ir dotacijų schemas pagal ESF+ ir Europos regioninės plėtros fondą ⁽¹⁹⁾, o kai kurios konkrečios investicijos ir reformos buvo įgyvendintos pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę ⁽²⁰⁾. Apskritai **tikimasi, kad** pagal dabartinį ilgalaikį ES 2021–2027 m. biudžetą, be pirmiau nurodytų 1,2 mlrd. EUR garantijų, **iš viso bus sutelkta daugiau kaip 1,62 mlrd. EUR dotacijų ir finansinių priemonių**. Tai atitinka Komisijos įsipareigojimą padidinti ES paramos lygį, palyginti su 2014–2020 m. laikotarpiu.

Komisija taip pat padėjo socialinės ekonomikos organizacijoms didinti profesionalumą, plėtoti savo sprendinius ir demonstruoti savo rezultatus. **Europos socialinių inovacijų kompetencijos centras ⁽²¹⁾ įsteigė dinamišką žinių centrą ir penkias praktikos bendruomenes**. Komisija paskelbė ESF+ kvietimus teikti pasiūlymus, kad paremtų socialinius eksperimentus, išbandytų socialinių inovacijų perdavimą ir jų plėtrą, be kita ko, įsteigdama nacionalinius socialinių inovacijų kompetencijos centrus. Parengtos praktinės priemonės, pavyzdžiui, duomenų valdymo ir naudojimo socialinėje ekonomikoje elgesio kodeksas ⁽²²⁾ ir **proporcingų socialinio poveikio vertinimo ir valdymo metodų vadovas ⁽²³⁾**. **Jaunimo verslumo politikos akademija** – bendra Komisijos ir EBPO iniciatyva – **subūrė politikos formuotojus ir jaunųjų verslininkų tinklus**, surengdama politikos formavimo ir gebėjimų stiprinimo praktinius seminarus, kurių tikslas – parengti geresnę jauniems verslininkams, įskaitant socialinius verslininkus, skirtą politiką.

Nepaisant šios pažangos, socialinės ekonomikos organizacijos dėl savo specifinių verslo modelių vis dar susiduria su didesniais sunkumais gauti finansinių išteklių nei įprastinis verslas. Nors iš rinkos tyrimų matyti, kad pastaraisiais metais privačios socialinės investicijos padidėjo ⁽²⁴⁾⁽²⁵⁾, tai, kad nėra labiau struktūrizuoto ir plačiai suprantamo požiūrio į (ilgalaikio) kapitalo nukreipimą socialiniams tikslams, o finansinė grąža maža, lemia nedidelį pasitikėjimą ir palyginamumą; tai atgraso potencialius socialinius investuotojus. Novatoriški finansavimo metodai tebėra taikomi nenuosekliai ir nedideliu mastu.

Be to, aiškių mokymo ir gebėjimų stiprinimo būdų aprėptis ir pripažinimas įvairiuose sektoriuose ir teritorijose tebėra nevienodi. Sąsajos su švietimo ir mokymo sistemomis yra fragmentiškos, o mokymo programų metodai, pasidalijamosios kompetencijos sistemos ir patikimi įrodymai apie socialinį ir įtraukų verslumą tebėra išimtis. Nors pastaraisiais metais inkubacijos ir spartinimo paslaugos išsiplėtė, vis dar retai teikiama specialiai pritaikyta parama socialiniam verslumui, o daugeliui grupių vis dar nepakankamai atstovaujama ir jos nesulaukia pakankamai dėmesio. Todėl talentai ir novatoriški socialinio verslo modeliai ne visada gauna tinkamą paramą, kad galėtų klestėti, o galimybės daryti didesnę socialinį poveikį nėra visiškai išnaudojamos.

2.3. Socialinės ekonomikos ir jos potencialo pripažinimo didinimas

Komisija padidino socialinės ekonomikos matomumą ir patikimumą sukurdama komunikacijos su visuomene kanalus ir skatindama informuotumo didinimo kampanijas. **ES socialinės ekonomikos vartuose** ⁽²⁶⁾ **pateikiama naujausia informacija apie ES socialinės ekonomikos politiką, finansavimą ir iniciatyvas.** Nuo 2023 m., kai pradėjo veikti ši svetainė, ji sulaukė daugiau kaip 596 000 lankytojų ⁽²⁷⁾ ir joje skelbiama naudinga medžiaga socialinės ekonomikos specialistams ir politikos formuotojams.

ES socialinės ekonomikos įrodymų bazė buvo išplėsta atlikus tyrimą, kuriame lyginami socialinės ekonomikos socialiniai ir ekonominiai rezultatai visose valstybėse narėse ⁽²⁸⁾. Tai rodo, kad socialinė ekonomika kuria ir ekonominę, ir socialinę vertę, ir patvirtina patikimesnių ir labiau suderintų duomenų pridėtinę vertę vertinant pokyčius ilgalaikėje perspektyvoje. Specialioji „Eurobarometro“ apklausa dėl socialinės ekonomikos europiečių gyvenime yra pirmasis ES atskaitos taškas, susijęs su visuomenės suvokimu, informuotumu, dalyvavimu ir požiūriu, įskaitant požiūrį į viešųjų veiksmų vaidmenį. Komisijos ir EBPO leidinyje *Social Economy in Europe: Contributing to Competitiveness and Prosperity* (liet. „Socialinė ekonomika Europoje. Indėlis į konkurencingumą ir klestėjimą“) ⁽²⁹⁾ toliau telktos žinios, be kita ko, apie institucinius susitarimus, apmokestinimą ir verslo paramą socialinei ekonomikai visose ES valstybėse narėse, taip pat sektorinė informacija apie būstą ir priežiūrą.

Vis dėlto tebėra tam tikrų spragų, visų pirma susijusių su palyginamumu, nes aprėptis ir metodai valstybėse narėse yra nevienodi. Duomenys nėra sistemingai renkami naudojant suderintas apibrėžtis, administracinius šaltinius ir išplėstas statistikos priemones, pavyzdžiui, palydovines sąskaitas, todėl sunku stebėti pažangą ir ribojamas rezultatų matomumas visuomenei. Nors tiksliniai moksliniai tyrimai ir bendradarbiavimas ekspertų grupėse padėjo tobulinti duomenų rinkimo ir analizės sistemą, reikia tvaresnių mainų, kad būtų galima geriau pagrįsti politikos formavimą. Galiausiai galėtų padidėti informuotumas apie ES socialinės ekonomikos vartus ir būti aktyviau jais naudojamosi, o suinteresuotieji subjektai prašo sistemingiau teikti veiksmų plano įgyvendinimo ataskaitas.

3. ŽVILGSNIS Į ATEITĮ: NAUJI SOCIALINĖS EKONOMIKOS STIPRINIMO VEIKSMAI

Žvelgdama į ateitį, Komisija ketina remtis iki šiol padaryta pažanga ir šalinti likusias ES socialinės ekonomikos ekosistemos plėtojimo kliūtis. Nors 2023 m. Tarybos rekomendacija yra įgyvendinama, paramos socialinei ekonomikai lygis valstybėse narėse ir įvairiais valdymo lygmenimis ir toliau labai skiriasi. Vis dar reikia tikslinės ES paramos socialinės ekonomikos strategijoms, kad būtų galima imtis veiksmingų priemonių ir sukurti stabilią socialinės ekonomikos organizacijų augimo sistemą.

Todėl kitu įgyvendinimo etapu pirmenybė turėtų būti teikiama veiksmams, kuriais remiamos viešojo administravimo institucijos ir sudaromos sąlygos socialinės ekonomikos organizacijoms veikti bendrojoje rinkoje be kliūčių, gerinamos galimybės pritraukti talentų, mokytis ir gauti finansavimą, taip pat teikiami sistemingi ir palyginami įrodymai, kuriais remiantis būtų priimami politikos formavimo ir investavimo sprendimai ir parodomas socialinės ekonomikos poveikis.

Mūsų ateinančių metų vizija yra aiški:

- norime **konkurencingos socialinės ekonomikos**, kuri veiktų vienodomis sąlygomis su kitais ekonominės veiklos vykdytojais ir visoje bendrojoje rinkoje ir prisidėtų prie dinamiškos verslo aplinkos, kurioje būtų užtikrintas tvarus žmonių ir Europos socialinės rinkos ekonomikos klestėjimas ir gerovė. Šis procesas turėtų būti remiamas integruota politika ir teisinėmis sistemomis;
- norime **tvirtos socialinės ekonomikos**, kurioje būtų galimybė gauti prie jos poreikių pritaikytą finansavimą ir kuri būtų skatinama pripažintais mokymosi, inkubacijos ir spartinimo būdais, kuriais ugdomi tiek individualūs talentai, tiek organizaciniai gebėjimai;
- norime **pripažintos socialinės ekonomikos**, grindžiamos tvirtais įrodymais ir matomumu, kad politikos formuotojai, rinkos ir visuomenė galėtų pripažinti jos pridėtinę vertę ir taip padidinti jos poveikį visoje ES.

Ši vizija yra visiškai suderinta su 2021 m. veiksmų plane nustatytu požiūriu ir trimis jo ramsčiais. Žvelgiant į ateitį, ši ataskaita suskirstyta pagal tris prioritetus ir penkias pagrindines veiksmų sritis, remiantis 2021 m. 63 veiksmų rezultatais ir įtraukiant naujas priemones, nustatytas atliekant šią laikotarpio vidurio peržiūrą. Ja bus remiamasi ateityje vykdant veiksmų plano įgyvendinimo stebėseną ir teikiant jo įgyvendinimo ataskaitas.

Galiausiai šiai vizijai įgyvendinti reikia bendrų pastangų. Todėl Komisija ragina valstybes nares visapusiškai įgyvendinti Tarybos rekomendaciją dėl socialinės ekonomikos pagrindinių sąlygų sukūrimo ir įgyvendinant savo strategijas ir politikos priemones atsižvelgti į šioje laikotarpio vidurio peržiūros ataskaitoje nustatytus faktus ir naujus veiksmus.

3.1. Integruotos konkurencingos socialinės ekonomikos sistemos

Komisijos dedamos pastangos gerinti verslo aplinką apskritai yra naudingos socialinei ekonomikai, nes mažinamos veiklos kliūtys ir suteikiama daugiau augimo galimybių. Iniciatyvos, kuriomis siekiama didinti ES konkurencingumą, plėtoti bendrąją rinką ir daryti pažangą kuriant santaupų ir investicijų sąjungą, gali padėti integruoti socialinės ekonomikos organizacijas į pagrindines vertės grandines, sutelkti privatųjį kapitalą ir padidinti galimybes gauti finansavimą. Supaprastinimas taip pat gali padėti sumažinti neproporcingą administracinę našą ir reikalavimų laikymosi išlaidas, su kuriomis dažnai susiduria mažesnės organizacijos.

Socialinei ekonomikai reikia integruotos politikos ir teisinių sistemų, kad būtų galima plėsti ir skatinti tvarius ir novatoriškus sprendimus. Kai bus sudarytos tinkamos sąlygos, socialinės ekonomikos organizacijos galės klestėti visuose ekonomikos sektoriuose ir teritorijose, kurdamos kokybiškas darbo vietas, produktus ir paslaugas visiems ES gyventojams, įskaitant pažeidžiamiausius asmenis. Todėl ypač svarbu gerinti pagrindines sąlygas ir užtikrinti, kad politika būtų įgyvendinama ten, kur ji yra svarbi, be kita ko, regionuose ir savivaldybėse.

1 pagrindinė veiklos sritis. Daugiapakopio valdymo stiprinimas ir įgyvendinimas vietoje

Nacionalinės valdžios institucijos atlieka svarbų vaidmenį kuriant visa apimančią strateginę ir teisinę socialinės ekonomikos sistemą. Regionų ir vietos valdžios institucijos dažnai veikia kaip tiltas tarp nacionalinės politikos formavimo ir įgyvendinimo vietos lygmeniu ir yra labai svarbios pritaikant nacionalinius prioritetus prie vietos poreikių. Jos

gali tiesiogiai remti socialinės ekonomikos organizacijas ir su jomis bendradarbiauti, kad pasiektų savo politikos tikslus.

Labiau koordinuotas ir informacija pagrįstas požiūris suteiktų šioms institucijoms aiškesnę ir veiksmingesnę politikos sistemą socialinei ekonomikai remti ir jos poveikiui kuo labiau padidinti ir sudarytų sąlygas socialinės ekonomikos organizacijoms dalytis savo laimėjimais ir iššūkiais.

Komisija:

- **parengs priemonių rinkinį, skirtą regionų ir vietos socialinės ekonomikos politikai remti;**
- **aktyviau bendradarbiaus su valdžios institucijomis, suinteresuotųjų subjektų bendruomenėmis ir tinklais, kad būtų skatinamas keitimasis geriausios praktikos pavyzdžiais, bendri projektai ir veiksmingos socialinės ekonomikos priemonės visose teritorijose, ir taip remis bei papildys nacionalines pastangas. Ypatingas dėmesys bus skiriamas kaimo vietovėms įgyvendinant ES kaimo veiksmų planą⁽³⁰⁾, Kaimo paktą ir kartų kaitos žemės ūkyje strategiją⁽³¹⁾;**
- **2028 m. paskelbs Tarybos rekomendacijos dėl socialinės ekonomikos pagrindinių sąlygų sukūrimo įgyvendinimo apžvalgos ataskaitą;**
- **įtrauks socialinę ekonomiką į išorės bendradarbiavimą ir tarptautinius dialogus ir tuo tikslu rengs specialius mokymus, teiks valdžios institucijoms paramą įgūdžių ugdymo ir socialinio verslumo srityse ir įgyvendins projektus ES nepriklausančiose šalyse, įskaitant (potencialias) šalis kandidates, pavyzdžiui, būsimą pietinių kaimyninių šalių socialinio verslumo fondą, laikydamosi Viduržemio jūros regiono pakto prioritetų⁽³²⁾.**

Dėmesio centre: socialinė ekonomika, kultūra ir turizmas

Socialinės ekonomikos organizacijos yra Europos kultūrinio gyvybingumo, kūrybinių inovacijų ir tvaraus turizmo varomoji jėga. Jos remia kultūros ir kūrybos pramonę ir jos darbuotojus. Jos saugo ir propaguoja kultūros paveldą, suteikdamos prieinamas erdves kultūriniam dalyvavimui ir bendruomenės gyvenimui rajonuose ir kaimo vietovėse.

Kūrybos ir kultūros pramonėje socialinė ekonomika skatina eksperimentuoti, bendradarbiauti ir prisiimti bendrą atsakomybę įvairiose srityse – nuo žiniasklaidos ir scenos meno iki dizaino ir amatų. Turizmo srityje bendruomenės inicijuotomis iniciatyvomis skatinama tvari veikla, kuria saugomas kraštovaizdis, remiamos vietos įmonės ir užtikrinama, kad naudą gautų bendruomenė.

Susiejant kultūrą, kūrybiškumą ir tvarų turizmą, socialine ekonomika stiprinama teritorinė tapatybė, suteikiama galių vietos gyventojams ir įvairinama vietos ekonomika, kuriamos darbo vietos ir prisidedama prie atsparesnio, į žmones orientuoto Europos regionų vystymosi. Komisija remis tarptautines partnerystes, kad išbandytų ir išplėstų socialinės ekonomikos principais pagrįstus bendruomenės inicijuotus tvaraus turizmo modelius. Be to, būsimą ES tvaraus turizmo strategija bus siekiama formuoti konkurencingą, tvarų ir įtraukų turizmo modelį, kuriuo būtų remiamos vietos bendruomenės.

2 pagrindinė veiklos sritis. Užtikrinti, kad taisyklės ir sistemos veiktų socialinės ekonomikos naudai

Valdžios institucijos gali naudoti **viešuosius pirkimus** kaip strateginę priemonę aukštos kokybės viešosioms paslaugoms teikti ir konkrečioms politikos tikslams siekti, pavyzdžiui, skatinti užimtumą ir socialinę įtrauktį, užtikrinti deramas darbo sąlygas, gerinti prieinamumą ir įtraukų dizainą visiems, taip pat kurti atsakingas tiekimo grandines. Socialinės ekonomikos organizacijoms viešaisiais pirkimais sukuriami būdai pagerinti jų galimybes patekti į rinkas ir sudaryti sąlygas joms teikti paslaugas bendruomenei. Nepaisant to, iš įrodymų matyti, kad mažiausios kainos praktika tebėra vyraujanti norma, o socialiniai aspektai viešuosiuose pirkimuose nėra taikomi sistemingai ar nuosekliai.

Be to, **bendradarbiavimas su įprastiniu verslu**, be kita ko, tiekiant prekes ir teikiant paslaugas, gali sustiprinti socialinę ekonomiką ir padėti įmonėms pasiekti savo tvarumo tikslus. Vis dėlto socialinės ekonomikos organizacijos dažnai atlieka nedidelį vaidmenį tiekimo grandinėse dėl tarpusavio supratimo trūkumo, kultūrinių ir veiklos kliūčių ir nepakankamos strateginės paramos tam, kad būtų pagerintas patekimas į rinką ir kuriamos naujos sektorių vertės grandinės.

Komisija:

- atsižvelgdama į šiuo metu vykdomą **ES viešųjų pirkimų direktyvų peržiūrą išnagrinės galimybes skatinti diegti socialiai atsakingą viešųjų pirkimų praktiką**, be kita ko, laikytis geriausios kainos ir kokybės santykio principo ir vesti kolektyvines derybas, ir įtrauks jos įgyvendinimo **gaires** į savo priemonių rinkinį, skirtą regioninei ir vietos socialinės ekonomikos politikai remti;
- skatins sistemingesnę socialinės ekonomikos organizacijų integraciją į įprastinio verslo vertės grandines, *inter alia*, **paskelbs kvietimą teikti pasiūlymus dėl įmonių tarpusavio partnerystės iniciatyvų plėtros**.

Dėmesio centre: socialinė ekonomika ir energetika

Socialinė ekonomika atlieka tam tikrą vaidmenį užtikrinant, kad perėjimas prie žaliosios energetikos būtų sąžiningas ir įtraukus. Energetikos bendrijos ir kitos piliečių inicijuotos iniciatyvos sudaro sąlygas vietos subjektams kolektyviai nuosavybės teise turėti ir valdyti atsinaujinančiųjų išteklių energijos įrenginius – nuo saulės ir vėjo elektrinių parkų iki centralizuoto šilumos tiekimo sistemų. Šios organizacijos išlaiko vertę bendruomenėje, suteikia piliečiams galimybę aktyviai dalyvauti pertvarkoje ir gali padėti sumažinti energijos nepriteklį, pavyzdžiui, pagerindamos pažeidžiamų grupių galimybes naudotis energija už prieinamą kainą. Jos taip pat gali sukurti aukštos kokybės užimtumo galimybių vietos lygmeniu, pavyzdžiui, įrengimo, techninės priežiūros ir konsultavimo energijos klausimais paslaugų srityse.

*Siekiant susieti klimato politikos veiksmus su apčiuopiama nauda bendruomenei, labai svarbu nacionaliniuose energetikos ir klimato srities veiksmų planuose pripažinti socialinės ekonomikos subjektus, sudaryti palankesnes sąlygas jiems prisijungti prie tinklų ir gauti finansavimą ir į juos atsižvelgti ES finansuojamose ir valstybių narių valdomose ES finansavimo iniciatyvose, programose ir planuose. Komisija stiprins energetikos bendrijų plėtrą paskelbdama Komisijos rekomendaciją dėl energetikos bendrijų ir pasigamintos energijos vartojimo, kuri yra **piliečių energetikos dokumentų rinkinio** dalis. Be kita ko, planu bus skatinamas dalijimasis žiniomis ir stiprinama*

energetikos bendrijų įrodymų bazė, pavyzdžiui, remiant specialią viešiesiems pirkėjams skirtą praktikos bendruomenę ir nustatant sąlygas, reikalingas piliečių inicijuojamoms energetikos iniciatyvoms įgyvendinti. Vietos valdžios institucijos taip pat gali atlikti svarbų vaidmenį sudarant sąlygas tokioms iniciatyvoms ir bus remiamos, kad galėtų išnaudoti šį potencialą.

Valstybės pagalba taip pat yra svarbi priemonė, padedanti valdžios institucijoms remti socialinę ekonomiką. Pavyzdžiui, socialinės ekonomikos organizacijos, teikiančios socialines ir sveikatos priežiūros paslaugas, gali turėti ribotas galimybes gauti paramą, nes yra labai priklausomos nuo *de minimis* pagalbos viršutinės ribos (valdžios institucijos gali teikti tam tikros ribos neviršijančią pagalbą apie ją nepranešdamos Komisijai). Nors tai gali padėti, kai teikiamos nedidelio masto paslaugos, socialinių paslaugų teikėjams reikia didesnio finansavimo galimybių, atitinkančių viešojo intereso tikslus, tačiau jos laikomos teisiškai rizikingomis.

Komisija:

- **peržiūrės Bendrąjį bendrosios išimties reglamentą ir patikslins atitinkamas valstybės pagalbos taisykles**, kad valdžios institucijoms būtų paprasčiau ir lengviau finansuoti socialinę ekonomiką, neapsiribojant *de minimis* pagalba⁽³³⁾
- **parengs specialias gaires, kurios padėtų valstybėms narėms rengti socialinei paramai ir socialinėms investicijoms skirtas valstybės pagalbos priemones**, kaip paskelbta komunikate „Pirmasis švarios pramonės kurso įgyvendinimo etapas“⁽³⁴⁾.

Galiausiai, siekiant padidinti socialinės ekonomikos organizacijų konkurencingumą ir pagerinti jų veiklos rezultatus bendrojoje rinkoje, reikia papildomų pastangų užtikrinti, kad teisinės ir fiskalinės sistemos būtų geriau pritaikytos prie konkrečių socialinės ekonomikos verslo modelių ypatumų.

Komisija:

- **toliau propaguos teisines sistemas, kuriomis remiama socialinė ekonomika**. Tai apima schemų, pagal kurias įmonių akcijas išperka darbuotojai, skatinimą sėkmingai įgyvendinant Komisijos rekomendaciją dėl verslo perdavimo;
- **įvertins poreikį atitinkamais atvejais tobulinti tikslines teisines sistemas**, pavyzdžiui, Europos kooperatinės bendrovės statutą;
- **vykdama tyrimą išnagrinės, ar į poveikį orientuotos įmonės susiduria su išskirtinėmis kliūtimis**, pavyzdžiui, pripažinimo ir galimybių gauti finansavimą srityse, siekdama pagrįsti galimus būsimus politikos veiksmus, kad būtų lengviau įvertinti poveikį visuomenei ir kitą atsakingą verslo elgesį ir apie tai informuoti;
- **kartu su EBPO atliks išsamią socialinei ekonomikai skirtų nacionalinių mokesčių priemonių**, įskaitant mokesčių politiką, kuria skatinamos investicijos į socialinės ekonomikos organizacijas, **analizę**.

3.2. Investicijos, įgūdžiai ir pajėgumai, kurių reikia tvirtai socialinei ekonomikai

Tvirtai socialinei ekonomikai reikia gerai veikiančios finansų ekosistemos ir tvirtų įgūdžių bei organizacinių pajėgumų. Siekiant padėti socialinės ekonomikos organizacijoms pritraukti talentų, augti, diegti inovacijas ir reaguoti į neatidėliotinus

socialinius poreikius, labai svarbu sukurti aiškesnes socialinių investicijų sistemas ir stiprinti įgūdžius, paramą inkubacijai ir verslumui, taip pat specialius socialinio verslumo mokymosi būdus.

3 pagrindinė veiklos sritis. Socialinių investicijų ekosistemos stiprinimas

Dėl socialinės ekonomikos modelių įvairovės ir dinamiško socialinio poveikio pobūdžio socialinėms investicijoms negali būti taikomos griežtos apibrėžtys ar vienodi kriterijai. Vis dėlto laipsniškai atsirandant bendriems atskaitos taškams ir bendrai ataskaitų teikimo praktikai gali sumažėti netikrumo investuotojams ir tarpininkams ir atitinkamais atvejais pagerėti palyginamumas, taip pat gali būti užkirstas kelias sandorių išlaidų didėjimui.

Siekdama padidinti pasitikėjimą ir palyginamumą ir sudaryti sąlygas investicijas nukreipti į socialinius tikslus dideliu mastu, **Komisija:**

- **stiprins privačiųjų socialinių investicijų sistemą** – konsoliduos ir susistemins svarbiausius standartus, vertinimo apibrėžtis, sąvokas ir metodus. Šiuo tikslu **ji, bendradarbiaudama su EBPO, išnagrinės galimybę sukurti savanorišką, į rinką orientuotą investavimo tikslų sistemą, pagrįstą rezultatų modeliais ir rodikliais.** Tai padės investuotojams nuosekliai ir lanksčiai rengti, vertinti ir lyginti investavimo strategijas;
- **pasinaudos būsima Europos rizikos kapitalo fondų** ⁽³⁵⁾ (EuVECA) **tvarkos peržiūra** kaip galimybe įvertinti rizikos ir augimo kapitalo investuotojams skirtos reguliavimo sistemos veiksmingumą. Pažanga šioje srityje taip pat bus naudinga socialinį poveikį turinčioms investicijoms, įskaitant Europos socialinio verslumo fondo ⁽³⁶⁾ ženklo naudotojus.

Socialinei ekonomikai reikia finansavimo, kuriuo atsižvelgiama į jos valdymo modelius, rizikos ir grąžos profilius ir dažnai nedidelio masto poreikius. Duomenų apie tai, kas finansuoja socialinę ekonomiką, apie finansinių produktų tinkamumą ir poveikį paramos gavėjams bazės spragos riboja tinkamų finansinių priemonių rengimą ir diegimą bei jų plėtrą. Tradiciniai skolintojai tebėra atsargūs, specializuoti tarpininkai nepakankamai matomi rinkoje, didelės sandorių išlaidos atgraso nuo mažesnių investicijų, o pelno perskirstymo taisyklių apribojimai socialinėse įmonėse riboja investicijas į nuosavą kapitalą. ES rengiant kitą daugiametę finansinę programą labai svarbu nustatyti finansavimo ir techninės pagalbos teikimo būdus, kurie sudarytų sąlygas socialinės ekonomikos organizacijoms gauti finansavimą visose teritorijose ir visapusiškai pasinaudoti ES fondais ir priemonėmis.

Kad būtų lengviau suprasti socialinės ekonomikos finansų klausimus ir siekdama suderinti finansines priemones, **Komisija:**

- pasitelkusi „InvestEU“ konsultacijų centrą **parengs ataskaitą apie finansų tarpininkus**, teikiančius paslaugas socialinės ekonomikos organizacijoms, taip pat kartu su savo Socialinės ekonomikos ir socialinių įmonių ekspertų grupe parengs dar vieną ataskaitą dėl socialinės ekonomikos organizacijų **galimybių gauti finansavimą gerinimo**;
- **atliks bandomąjį mikrofinansams ir socialinėms įmonėms skirtą „InvestEU“ finansinių priemonių poveikio ir rezultatų paramos gavėjų lygmeniu vertinimą**;
- **išnagrinės galimybę atkartoti novatoriškus sprendimus privačiam kapitalui sutelkti**, pavyzdžiui, pradės tyrimą dėl galimybės nenaudojamą turtą

panaudoti valstybės garantijoms kurti ir išleis turto valdytojams ir politikos formuotojams skirtą Prancūzijos „90–10“ fondų modelio atkartojimo vadovą;

- **peržiūrės Europos mikrokreditų teikėjų gero elgesio kodeksą**, kad mikrofinansai ir toliau atitiktų nepakankamai atstovaujama verslininkų ir pažeidžiamoje padėtyje esančių asmenų poreikius. Atnaujintu kodeksu bus siekiama stiprinti mikrofinansų socialinį aspektą, suderinti sistemą su naujomis socialinės ekonomikos realijomis ir padaryti sertifikavimą prieinamesnį, veiksmingesnį ir labiau atitinkantį įvairius institucinius modelius.

Dėmesio centre: socialinė ekonomika ir būstas

*Socialinės ekonomikos organizacijos atlieka svarbų vaidmenį užtikrinant ir finansuojant galimybes pasinaudoti įperkama, bendruomenės inicijuotais ir socialiai įtraukiais bei prieinamais būsto sprendimais. Tokie modeliai kaip pelno nesiekiančios ir riboto pelno siekiančios būsto asociacijos, kooperatyvai, fondai ir bendruomeniniai žemės patikos fondai gali statyti, skatinti įsigyti, nuosavybės teise turėti arba valdyti gyvenamuosius būstus, kartu reinvestuodami perteklines lėšas ir sudarydami sąlygas gyventojams tiesiogiai dalyvauti juos valdant. Šios organizacijos gali padėti sumažinti nuolatinį būsto trūkumą ir kainų nepastovumą, kad kainos išliktų prieinamos ilguoju laikotarpiu. Jos taip pat gali plėtoti įtraukius gyvenamuosius rajonus derindamos būstą su užimtumo galimybėmis ir socialinėmis bei bendruomeninėmis paslaugomis kaimo ir miesto vietovėse. Socialinės ekonomikos organizacijų įtraukimas į būsto strategijas, pagalba joms įveikti technines, reguliavimo ir teisinės kliūtis ir supaprastintos galimybės joms gauti tinkamą finansavimą galėtų sudaryti joms sąlygas labiau prisidėti prie teisės į deramą, įperkama, tvarų ir kokybišką būstą užtikrinimo kiekvienoje šalyje, ypač vietovėse, kuriose patiriamas būsto trūkumas, taip pat pažeidžiamoms grupėms. **Europos įperkamo būsto plane** ⁽³⁷⁾ nustatyta išsami veiksmų visais lygmenimis ir finansinių galimybių šioje srityje sistema ir pabrėžiama, kad Komisija sudarys palankesnes sąlygas investuoti į ne pelno ir riboto pelno siekiančias būsto teikėjų organizacijas.*

4 pagrindinė veiklos sritis. Įgūdžių, mokymo ir verslumo plėtojimas

Formaliojo švietimo sistemoje socialinis verslumas nėra sistemingai ugdomas, o daugeliui socialinės ekonomikos organizacijų, ypač veiklos pradžios ir plėtros etapais, vis dar trūksta galimybių ugdyti specialiai pritaikytus įgūdžius ir gauti organizacinę paramą. Parama įtraukiam verslumui yra nenuosekli ir dažnai tinkamai neatspindi socialinės ekonomikos modelių, ypač potencialiems verslininkams iš nepakankamai atstovaujama grupių, kurie, bandydami pasinaudoti inkubacijos paslaugomis, tinklais ir finansavimu, susiduria su nematomomis kliūtimis.

Remdamasi įgūdžių sąjungos vizija, **Komisija:**

- **propaguos socialinius ir įtraukius verslo inkubatorių modelius, paskelbdama specialų kvietimą teikti pasiūlymus, ir remti pripažintas socialinio verslumo kompetencijos sistemas, *inter alia*, tarpusavio mokymosi veiksmais;**
- **kartu su EBPO gerins žinių apie socialinį ir įtraukų verslumą bazę, atlikdama tyrimus, susijusius su socialinio verslumo integravimu į nacionalines mokymo programas ir mokymosi trajektorijas, socialinio verslumo vaidmeniu skatinant nesimokančio, nedirbančio ir mokymuose nedalyvaujančio jaunimo**

aktyvumą ir formalizuojant darbą, ir rengdama naują ataskaitos „Trūkstami verslininkai“ leidimą.

Dėmesio centre: socialinė ekonomika ir skaitmeninė transformacija

Socialinės ekonomikos organizacijos kuria ir naudoja patikimus, įtraukius skaitmeninius sprendimus, kurie tarnauja viešajam interesui ir mažina skaitmeninę atskirtį. Dėl savo valdymo struktūrų, kurios įvairuoja nuo skaitmeninių platformų kooperatyvų iki socialinių technologijų įmonių, skatinančių prieinamumą, priežiūrą ir švietimą, jos yra idealūs atsakingo duomenų valdymo lyderiai. Jos duomenis laiko bendru ištekliumi, užtikrindamos, kad informacija būtų renkama, naudojama ir tvarkoma taip, kad būtų gerbiamas privatumas, pagrindinės teisės, skaidrumo principas ir bendruomenės interesai. Be to, socialinės ekonomikos organizacijos padeda darbuotojams ir paramos gavėjams ugdyti savo skaitmeninius gebėjimus ir įgūdžius, skatindamos skaitmeninę ekosistemą, kurioje technologijos padeda didinti tiek socialinę sanglaudą, tiek konkurencingumą. Komisija stiprins skaitmenizacijos ir dirbtinio intelekto socialinėje ekonomikoje įrodymų bazę, kad padėtų diegti patikimas, prieinamas ir įtraukias technologijas, įskaitant paskirstytojo registro technologijas, ir geriau suprastų jų poveikį organizacijoms ir jų darbuotojams.

3.3. Įrodymai, matomumas ir žinios, kurių reikia pripažintai socialinei ekonomikai

Kad socialinė ekonomika būtų visapusiškai pripažįstama ir vertinama visoje ES, jai reikia tvirtesnės įrodymų bazės ir prieinamesnės bei lengviau palyginamos statistikos visose valstybėse narėse. Be to, duomenimis grindžiamam politikos formavimui, kuriuo remiama socialinė ekonomika, reikia aiškios prieinamos informacijos, suskirstytų duomenų ir nuolatinės komunikacijos, taip pat vieno bendro prieigos prie ES išteklių punkto.

5 pagrindinė veiklos sritis. Socialinės ekonomikos įrodymų bazės kūrimas

Šiuo metu socialinės ekonomikos duomenys yra fragmentiški, o skirtingos metodikos riboja politikos formuotojų gebėjimą rengti veiksmingas priemones, stebėti pažangą ir parodyti poveikį. Išplėtus statistinius duomenis ir perėjus prie sistemingesnio požiūrio į duomenų rinkimą bus lengviau suderinti sąvokas, pagerinti politikos formavimą bei tikslingumą ir atkreipti sprendimus priimančių asmenų, rinkų ir visuomenės dėmesį į socialinės ekonomikos indėlį kuriant konkurencingą ir įtraukią ekonomiką.

Siekdama plėsti ir skatinti rinkti duomenis bei statistines žinias ir sukurti socialinės ekonomikos įrodymų bazę, Komisija:

- **sieks sistemingesnio požiūrio į duomenų rinkimą**, be kita ko, rems valstybes nares šioms kuriant socialinės ekonomikos palydovines sąskaitas, taip pat finansuos nacionalinius bandomuosius projektus, skirtus socialinės ekonomikos duomenims rinkti pasitelkiant nacionalinius statistinius verslo registrus ir darbo užmokesčio struktūros tyrimus, kai įmanoma, naudojantis administraciniais šaltiniais, kad būtų išvengta papildomos ataskaitų teikimo naštos;
- **išplės ES socialinės ekonomikos vartus, kad būtų pagerintas dalijimasis duomenimis ir padidintas skaidrumas**, – suteiks supaprastintą prieigą prie leidinių, duomenų rinkinių, metodikų ir nacionalinių portalų;
- **atnaujins ES socialinių įmonių žemėlapi** ⁽³⁸⁾;
- paskelbs Socialinės ekonomikos ir socialinių įmonių ekspertų grupės ataskaitą, kurioje pateiktos praktinės rekomendacijos dėl socialinės ekonomikos duomenų rinkimo.

Dėmesio centre: socialinė ekonomika ir demokratija

*Specialiosios „Eurobarometro“ apklausos dėl socialinės ekonomikos europiečių gyvenime duomenimis, per pastaruosius penkerius metus 18 proc. europiečių savanoriškai dalyvavo socialinės ekonomikos organizacijų veikloje, o 13 proc. yra jų nariai. Vis dėlto informuotumas apie socialinės ekonomikos sąvoką yra nedidelis ir labai skiriasi valstybėse narėse. Socialinės ekonomikos organizacijos prisideda prie demokratiškesnės visuomenės kūrimo, nes daugiausia dėmesio skiria piliečių dalyvavimui, bendruomenės problemų sprendimui ir dalyvaujamajam valdymui. Jos dažnai veikia kaip „demokratijos mokyklos“, skatinančios skaidrumą, atskaitomybę ir pasitikėjimą sprendimų priėmimo procesais. Todėl socialinė ekonomika gali prisidėti prie įvairių ES iniciatyvų demokratijos ir pilietinio aktyvumo srityje, pavyzdžiui, įgyvendinant **Europos demokratijos skydą** ⁽³⁹⁾, ir gauti iš jų naudos. Stipri socialinė ekonomika taip pat gali prisidėti prie gyvybingos pilietinės erdvės kūrimo, stiprindama pilietinės visuomenės organizacijų pajėgumus, matomumą ir tarpvalstybinį bendradarbiavimą. Vadovaudamasi **ES pilietinės visuomenės strategija** ⁽⁴⁰⁾, Komisija imasi veiksmų, kad sukurtų šioms organizacijoms, kurių daugelis yra socialinės ekonomikos dalis, palankesnę aplinką, įskaitant priemones, kuriomis užtikrinamas sąžiningas labdaros organizacijų apmokestinimas ir galimybė naudotis finansinėmis paslaugomis.*

4. IŠVADA: ATNAUJINTA STIPRESNĖS SOCIALINĖS EKONOMIKOS DARBOTVARKĖ

2021 m. priimtas socialinės ekonomikos veiksmų planas suteikė naują postūmį socialinei ekonomikai visoje Europoje. Pagal jį sukurta nuosekli ES sistema, sutelktos įvairios priemonės ir programos ir padidintas socialinės ekonomikos matomumas nacionalinėse ir ES darbotvarkėse. Įgyvendinant veiksmų planą ir 2023 m. Tarybos rekomendaciją dėl socialinės ekonomikos pagrindinių sąlygų sukūrimo jau padaryta apčiuopiama pažanga. Daugiau valstybių narių rengia strategijas, teisine sistemas ir nustato finansavimo šaltinius. Atsiranda naujų paramos struktūrų, o valdžios institucijos, finansų sektoriaus subjektai ir visuomenė vis geriau suvokia socialinę ekonomiką. Ši pažanga rodo veiksmų

plano tinkamumą ir patvirtina, kad tiksliniai ES veiksmai gali duoti apčiuopiamos naudos socialinės ekonomikos organizacijoms ir bendruomenėms, kurioms jos teikia paslaugas.

Vis dėlto tebėra didelių spragų ir iššūkių. Socialinė ekonomika valstybėse narėse ir regionuose vis dar nėra nuosekliai pripažįstama ar remiama. Daugelis organizacijų vis dar susiduria su teisiniu netikrumu ir sunkumais siekdamos dalyvauti mokymo veikloje, patekti į rinkas ir gauti finansavimą. Socialinės ekonomikos potencialas dar nepakankamai integruotas į bendrąją politiką. Dėl to atsiranda nevienodos sąlygos, kurias dar labiau pablogina jos išskirtinis verslo modelis. Siekiant užtikrinti, kad socialinė ekonomika galėtų klestėti įvairiose teritorijose ir sektoriuose, kitu veiksmų plano įgyvendinimo etapu pirmiausia turėtų būti pašalintos šios kliūtys.

Komisija sieks toliau integruoti socialinę ekonomiką į ES politiką ir programas. Šiuo tikslu ji ragina Europos Parlamentą, Tarybą, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetą, Europos regionų komitetą, Europos investicijų banko grupę ir kitas ES agentūras bei įstaigas bendradarbiauti, siekiant kuo labiau padidinti šios darbotvarkės potencialą.

Labai svarbu stebėti įgyvendinimą. Šiuo tikslu **Komisija toliau laikysis koordinuoto ir integruoto požiūrio į veiksmų plano įgyvendinimą ir stebėseną**. ES socialinės ekonomikos vartuose bus reguliariai teikiama naujausia informacija apie įgyvendinimo procesą. Be to, atsižvelgiant į 2023 m. Tarybos rekomendaciją, valstybėms narėms rekomenduojama 2027 ir 2032 m. pranešti Komisijai apie savo pažangą remiant socialinę ekonomiką. Socialinės ekonomikos ir socialinių įmonių ekspertų grupė ir toliau bus svarbi dialogo, tarpusavio mokymosi ir bendros kūrybos platforma.

Išnaudodami visą socialinės ekonomikos galią galime sukurti Europą, kurioje daugiausia dėmesio būtų skiriama bendruomenėms bei planetai ir taip sudaromos sąlygos teisingesnei, tvaresnei ir konkurencingesnei ateičiai.

(¹) [„Benchmarking the socio-economic knowledge of the proximity and social economy ecosystem“](#), 2024.

(²) [COM\(2021\) 778](#).

(³) [OL C 428, 2017 12 13, p. 10](#).

(⁴) [„Social economy in the life of Europeans – Eurobarometer report“](#), 2025.

(⁵) [„Much more than a market: Speed, security, solidarity—Empowering the Single Market to deliver a sustainable future and prosperity for all EU citizens“](#), 2024.

(⁶) [OL C, C/2023/1344](#).

(⁷) [SWD\(2023\) 211](#).

(⁸) [SWD\(2023\) 212](#).

(⁹) [„Study on State aid for access to finance for social enterprises and for the recruitment of disadvantaged workers in the form of wage subsidies“](#), 2024.

(¹⁰) [Komisijos reglamentas \(ES\) Nr. 651/2014](#).

(¹¹) [Komisijos reglamentas \(ES\) 2023/2831](#).

-
- (12) [Komisijos reglamentas \(ES\) 2023/2832.](#)
- (13) [Komisijos sprendimas \(ES\) 2025/2630.](#)
- (14) [SWD\(2025\) 333.](#)
- (15) Žr. <https://circular-cities-and-regions.ec.europa.eu/?etrans=lt>.
- (16) Šios sumos yra apytikrės, nes ne visais atvejais įmanoma tiksliai išskaidyti skirtas sumas ir sutelktas investicijas, remiantis patvirtintomis „InvestEU“ operacijomis.
- (17) ADIE, pagrindinės Prancūzijos mikrofinansų įstaigos, turinčios beveik 100 000 aktyvių klientų, iš kurių trečdalis gauna minimalias socialines išmokas (penktadalis jų neturi diplomo), duomenimis, 93 proc. klientų vis dar vykdo profesinę veiklą praėjus 2–3 metams nuo paskolos gavimo ir 82 proc. įsteigtų įmonių vis dar veikia (2025, „[Etude Impact Adie ZRR](#)“).
- (18) [Reglamentas \(ES\) 2021/1057.](#)
- (19) [Reglamentas \(ES\) 2021/1058.](#)
- (20) [Reglamentas \(ES\) 2021/241.](#)
- (21) Žr. <https://socialinnovationplus.eu/>.
- (22) Galima susipažinti adresu <https://link.europa.eu/jpJ6xv>.
- (23) „[Policy Guide on Social Impact Measurement for the Social and Solidarity Economy](#)“, 2023.
- (24) „Impact Europe“, „[The Size of Impact: Main takeaways from the European impact investing market sizing exercise](#)“, 2024 m. lapkričio 28 d.
- (25) Europos mikrofinansų tinklas ir mikrofinansų centras, „[Survey on Microfinance in Europe – 2025 edition](#)“, 2026.
- (26) Galima rasti šiuo adresu: <https://social-economy-gateway.ec.europa.eu/>.
- (27) 2026 m. sausio 31 d. duomenys.
- (28) „[Benchmarking the socio-economic knowledge of the proximity and social economy ecosystem](#)“, 2024.
- (29) „[Social economy in Europe – Contributing to competitiveness and prosperity](#)“, 2025.
- (30) [COM\(2021\) 345.](#)
- (31) [COM\(2025\) 872.](#)
- (32) [JOIN\(2025\) 26.](#)
- (33) Komisija pradėjo Bendrojo bendrosios išimties reglamento peržiūrą ir įvertins, ar jį, įskaitant taisykles dėl pagalbos socialinėms įmonėms, mokymo, užimtumo ir palankių sąlygų neturinčių darbuotojų įdarbinimo, reikėtų atnaujinti ir kaip tai padaryti.
- (34) [COM\(2025\) 378.](#)
- (35) [Reglamentas \(ES\) Nr. 345/2013.](#)
- (36) [Reglamentas \(ES\) Nr. 346/2013.](#)

(³⁷) [COM\(2025\) 1025](#).

(³⁸) Naujausią žemėlapią galima rasti adresu <https://link.europa.eu/Wn7NmQ>.

(³⁹) [JOIN\(2025\) 791](#).

(⁴⁰) [COM\(2025\) 790](#).